

Vlaamse migratie in Wallonië 1850-2000

KADOC-tentoonstelling in het Caermersklooster

'Armoede' is dit jaar het thema van de Erfgoeddag. Een tentoonstelling die daar heel goed in past is 'Vlaamse migratie in Wallonië 1850-2000' die loopt in het Caermersklooster te Gent.

DE GROTE TREK NAAR HET ZUIDEN

Armoede (veroorzaakt door oorlog, hongersnood, uitbuiting...) was en is altijd en overal de drijfveer voor migratie. Ook in Vlaanderen. De jaren 1840-1850 waren desastreus: de ineenstorting van de traditionele huisweverij, mislukte graan- en aardappel oogsten, tyfus en cholera. 'De Vlaamse ziekte' was toen een medische term voor sterven aan ondervoeding en uitputting. Vele tienduizenden lieten het 'Arme Vlaanderen' achter zich en vertrokken naar Canada, de Verenigde Staten of Argentinië. Nog eens vele tienduizenden anderen zochten het geluk korter bij huis en bouwden een nieuw leven op in Frankrijk en Wallonië, waar ze zich definitief vestigden in de industriële centra en bij de koolmijnen. De Vlamingen huisden er in elkaars buurt en in steden als La Louvière en Luik ontstond een heuse *Quartier des Flamands*. Een doodlopend steegje in Bellecourt, bij La Louvière, kreeg de naam Rue des Flamands. Het is ook de titel van *Het schamele epos van Vlaamse emigranten in Wallonië* dat Guido Fonteyn in 1997 publiceerde. Er is de jongste jaren wel wat belangstelling voor dit onderwerp, denk maar aan de televisieserie *Arm Wallonië* van begin 2010, waarin Pascal Verbeken en Luckas Vander Taelen het verhaal vertellen van de Vlaamse migratie naar Wallonië. En nu is er de tentoonstelling, samengesteld door het KADOC, in het Provinciaal Cultuurcentrum Caermersklooster te Gent.

Vlaamse migratie in Wallonië 1850-2000 is een cultuurhistorische tentoonstelling, waarbij KADOC het verhaal brengt aan de hand van vooral historisch beeldmateriaal, affiches en allerlei objecten. Zo is er de valies die in 1905 meereisde van Koksijde naar Chimay, de kartonnen doos gevuld met Nederlandstalige kinderboeken die kleinzoon Moortgat later markeerde als 'les livres de mon grand-père, de oude bidstoel... Deze en andere authentieke stukken die Vlamingen meenamen toen ze zich in Wallonië gingen vestigen, vindt de bezoeker bij het begin de tentoonstelling. Dan kan je via een hoofdtelefoon luisteren naar een kortverhaal uit 1905 van de wat zwartgallige veelschrijver Gustaaf Vermeersch (1877-1924) die een clichébeeld tekent van het grauwe en grijze Wallonië waar de Vlamingen terechtkwamen. Dat beeld klopt voor de periode vanaf het midden van de negentiende eeuw tot net voor de Eerste Wereldoorlog, toen hoofdzakelijk arme keuterboeren Vlaanderen ontvluchtten om in de Waalse industrie te gaan werken. Maar tijdens het interbellum en vooral na de Tweede Wereldoorlog waren het landbouwers die (niet uit armoede) op zoek gingen naar grotere en goedkopere boerderijen in het 'groene' Wallonië, meestal in Henegouwen.

IN HET WALENLAND

Zoals migranten overal in de wereld vestigden de Vlamingen zich dicht bij elkaar. Een mooi voorbeeld is

De Vlaamsche Volksstem

ORGAAN VAN DEN BROEDERBOND DER VLAMINGEN IN HET WALENLAND
PLOEGSTRAAT, 23, ANTWERPEN

Abonnementprijs :
Een jaar 7 fr.
Lease nummers :
— 15 centimen —

Alle briefwisseling en inschrijving te sturen naar een der volgende adressen :
LUIK. — Rue Hors Château, 27.
LUIK. — Rue de Heibaye, 185.
TAMINES. — Rue du Bois, 51.
MONTIGNIES-SUR-SAMBRE. — Rue des Combles, 1.
BERGEN. — Rue André Masquelier, 15.
HOUDING-GOIGNIES. — Chaussée, 4.
MARCHENNE. — Rue de la Providence, 10.
MONTIGNIES-SUR-SAMBRE. — Rue des Combles, 1.

Weekblad,
verschijnt elken Zaterdag.
Aankondigingen
volgen overeenkomst.

Het tijdschrift De Vlaamsche Volksstem verscheen vanaf 1921. Het was een van vele tijdschriften voor Vlamingen in Wallonië.

LEUVEN, KADOC

Vanaf de jaren 1930 volstond de Vlaamse arbeidsreserve niet langer. Italianen, Polen en Noord-Afrikanen trokken de Waalse mijnen in. Het was het begin van de internationalisering van de ondergrondse arbeid. Deze affiche met opschriften in het Frans, Italiaans en Nederlands dateert van de jaren 1950. Ze werd opgehangen in de mijnegebouwen om de arbeiders te waarschuwen voor werkongevallen.

BLEGNY, CENTRE LIÉGEOIS
D'ARCHIVES ET DE DOCUMENTATION DE L'INDUSTRIE CHARBONNIÈRE

Vlaamse migratie in Wallonië 1850-2000

In 1928 vertrok het gezin Van Landschoot met zeven kinderen uit Aalter naar Viesville. Als aandenken voor de achterblijvende familie liet het deze foto maken.

PRIVÉCOLLECTIE

In 1865 richtten de redemptoristen in Luik een Werk der Vlamingen in. De vrijetijdswerking was een belangrijke pijler van hun organisatie.

LEUVEN, KADOC

Gilly waar nagenoeg de helft van de bevolking van Zele is terechtgekomen. De school van Gilly telde toen evenveel Vlaamse als Waalse leerlingen, zo blijkt uit foto's en documenten op de tentoonstelling.

De Vlaamse wijken waren berucht voor de criminaliteit, lezen we in Franstalige kranten van rond 1900. In Vlaamse kranten van terplekke vinden we advertenties van een 'Vlaamse vroedvrouw', een winkel die 5% korting geeft aan Vlaamse klanten of zaken die aangeven dat men er 'Vlaams spreekt'. Boeiend zijn ook de Nederlandstalige verkiezingspamfletten van tijdens het interbellum. 'Bergen boven' kopt het ene, andere roepen op om te stemmen voor de Vlamingen op de lijst. Er zijn nog al wat politici van Vlaamse afkomst die het in Wallonië gemaakt hebben. Cools, Spitaels en co kennen we allemaal. Maar er zijn meer. Henri Dewiest, bijvoorbeeld, die in 1861 van Lokeren naar Courcelles trok en er burgemeester werd.

De Vlamingen in het 'Walenland' organiseerden zich in tal van verenigingen. De Kerk speelde daarin een belangrijke rol via Het Werk der Vlamingen. Veel van die initiatieven zijn verdwenen maar tot vandaag is er een Vlaamse Boerinnenbond van Nijvel en een Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van Halle, actief ten noorden van Charleroi. En wat waren de reacties van de Waalse bevolking op de komst van al die Vlamingen? In revues van rond 1900 ontbrak zelden 'de luie Vlaming'. Het personage heette vaak Jef en droeg een blauwe kiel. Van de tweede helft van de negentiende eeuw dateert het liedje *L'Flamind*, in het Waals gezongen. Het is in de jaren 1960 op plaat gezet en staat nu op youtube. De bezoekers van de tentoonstelling kunnen er mee kennismaken en vaststellen dat het de clichés van toen bevestigt.

NOG TWEE TENTOONSTELLINGEN

Tegelijk met *Vlaamse migranten in Wallonië* loopt in het Provinciaal Cultuurcentrum Caermersklooster de tentoonstelling *Gelukzoekers* met beelden van fotografe Layla Aerts. Op Waalse kerkhoven werd ze gefascineerd door de oude portretten op porselein die bij Vlaamse namen horen. Soms zit er vuil en mos op de foto's, zijn ze gebarsten of vervaagd, net zoals het verleden van de Vlaamse migratie.

Het KADOC te Leuven presenteert Migrantverenigingen in Vlaanderen. Fotografiestudenten Sint-Lukas brengen hun kijk op het rijke verenigingsleven van migranten in het Vlaanderen van vandaag: Indiërs in Antwerpen, Turken in Gent, Grieken in Genk, de Finse Zeemanskerk in Brussel...

De vlag van de Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van Halle, een vereniging van Vlaamse boeren uit de regio Charleroi die jaarlijks op bedevaart naar Halle trekt.

PRIVÉCOLLECTIE

Het lied *L'Flamind* van Arthur Culot dateert van het einde van de negentiende eeuw. Het werd veelvuldig hernomen en zelfs op plaat gezet door de Waalse volkszanger Bob Dechamps. Het lied bevat tal van clichés over de Vlaamse kostgangers.

PRIVÉCOLLECTIE

info

Tentoonstelling *Vlaamse migranten in Wallonië 1850-2000*

Gelukzoekers. Beelden van Layla Aerts

Nog tot 12 juni 2011

Open: dinsdag t.e.m.

zondag van 10 tot 17 uur

Gesloten: maandag

Provinciaal Cultuurcentrum

Caermersklooster

{ Vrouwebroersstraat 6

{ 9000 Gent

Tel. 09 269 29 10

www.caermersklooster.be

www.vlaamsemigrantenin-wallonie.be

Tentoonstelling *Migranten- verenigingen in Vlaanderen*

Nog tot 11 juni 2011

Open: maandag t.e.m.

vrijdag van 9 tot 17 uur,

zaterdag van 9 tot 12.30

uur

Gesloten: zondag

KADOC

{ Vlamingenstraat 39

{ 3000 Leuven

Tel. 016 32 35 00

www.kadoc.kuleuven.be

IN MONTE ARTIUM

Journal of the Royal Library of Belgium

PRINT & ONLINE

Het nieuwe tijdschrift *In Monte Artium* verkent de indrukwekkende erfgoedcollecties van de Koninklijke Bibliotheek van België. Elk volume presenteert wetenschappelijke artikels van specialisten uit binnen- en buitenland over de munten, manuscripten, medailles, gravures, prentkaarten, tekeningen, foto's, oude en nieuwe drukken, landkaarten of partituren uit de rijke verzameling van de KB.

SPECIAL AANBOD VOOR OKV-LEZERS

Brepols Publishers wil de lezers van OKV graag laten kennismaken met dit uitzonderlijke tijdschrift en biedt u daarom de mogelijkheid om een GRATIS ONLINE ARTIKEL aan te vragen.

- Ga naar de *Brepols Periodica Online* website: <http://brepols.metapress.com>
- Kies 'Browse Journals' in de linker kolom
- Ga naar *In Monte Artium*
- Kies uw artikel
- Contacteer ons per email: periodicals@brepols.net (vermeld de titel van het artikel en de nummer van het volume)
- Citeer "OKV_April" als onderwerp van uw email

(Aanbod geldig tot 31 mei 2011)

Mocht u enkel online toegang willen verwerven tot één of meerdere artikels, surf dan naar de *Brepols Periodica Online* website.

BREPOLS PUBLISHERS

Klantendienst – Begijnhof 67 – B-2300 Turnhout (België)
Tel. +32 14 44 80 35 – Fax +32 14 42 89 19
periodicals@brepols.net – Brepols website: www.brepols.net
Brepols Periodica Online: brepols.metapress.com

VLAMINGEN VAN CHARLEROI

EN OMSTREKEN

Bob Dechamps

EL DANSEU A L'VIOLE
NO PAUVE GATE
EST CREVEVE
NOUS AUTES... LES WALONS
DJIT SU SAULEVE

L'FACTEUR
LA TCHANSON DES VERITES
CROLEYE
A L'VILLE
L'FLAMIN

ATH. 1116

Art & Exhibition Services n.v.

Fine Art Transport

Schaarbeekstraat 31
B-9120 Melsele

Tel.: +32 (0)3 227 41 97

Fax: +32 (0)3 227 41 98

GSM +32 (0)475 56 10 68

art.exhibition.services@skynet.be

www.art-exhibition-services.be